

ingenlunde faa og drejer sig ingenlunde om smaa Bedrifter. Jeg kan fra Frankrig nævne ikke blot den gamle Malervirksomhed, hvormed hele Bevægelsen begyndte, Leclair, men ogsaa den store Jernvirksomhed i Nordfrankrig, Guise, og jeg kan nævne den kæmpemæssige Forretning Bon Marché med dens Fabrikker og store Handelsvirksomhed, hvor et System af denne Beskaffenhed er gennemført med overordentlig stort Held.

Ved Siden af de Tilfælde, hvor Forsøgene er lykkedes, er der naturligvis andre Tilfælde, hvor de ikke er lykkedes, og jeg kan tilføje, at i lange Tider har Bevægelsen været ligesom en Enkeltbevægelse, idet kun Mennesker med en særlig Interesse paa sociale Omraader satte noget ind derpaa, hvorved Bevægelsen vel fik Betydning for mange Mennesker, for nogle Hundredtusinde, men dog ikke kunde antages at ville faa nogen virkelig samfundsøkonomisk Rækkevidde, medmindre den naaede frem til et stort Gennembrud. Det, at man saaledes i Aartier har ligget halvvejs stille med en Række Forsøg, der vel gik godt, men dog ikke skabte det paagældende Samfund om, ikke fik gennemgribende Betydning for Arbejderforholdene i Landet og Samfundsforholdene i Almindelighed, kan man naturligvis betragte som et Grundlag for Tvivl om Fremgangsmaadens almenyttige Virkninger, men det forekommer mig dog ikke, at denne Tvivl er tilstrækkelig begrundet. Det er meget ofte saaledes, at Tanker, som i en vis Forstand peger længere frem end den Udvikling, til hvilken Samfundet er naaet paa det givne Tidspunkt, ligger og gror stille uden tilsyneladende at have overmaade stor Betydning, men pludselig naar de saa frem til et afgørende Gennembrud, som giver dem en helt anden Karakter og Betydning, end de havde tidligere. Og hvis ikke mange Ting, som for Tiden sker i Amerika, maa anses for at være helt tilfældige, saa staar man i Virkeligheden i Øjeblikket overfor et saadant afgørende Gennembrud i de Forenede Staters økonomiske Liv. De Forenede Stater er i Øjeblikket inde i en økonomisk Udvikling af en saa kæmpemæssig Karakter, at man i Europa neppe ret gør sig Forestilling derom og neppe til fulde forstaaer Følgerne for alle Grene af Europas Industri, hvis ikke et tilsvarende Gennembrud sker ogsaa i Europa. Dette Gennembrud knytter sig, begunstiget af de Tilstande, som indtraadte efter Krigen, til en mangeartet Forvandling af Arbejdets Former og Karakter i Amerika, knytter sig til en Simplificering, en gennemført Organisation i de enkelte Bedrifter, en

Energiudfoldelse, der sigter imod en billig Masseproduktion med saa høj Arbejds løn, at der kan findes Købere til denne Masseproduktions Frembringelser. Men et Led deri, og et overmaade betydningsfuldt Led, er Tilvejebringelsen af nye Tilstande i Forholdet mellem Arbejdere og Arbejdsgivere, Tilstande, der giver Arbejderne — som det siges i en af Skildringerne — Lyst til at kæmpe for Virksomheden, til hvilken de er knyttede.

De amerikanske Storbedrifter, hvor denne Bevægelse først og sidst har fundet Betydning — og det er jo Storbedrifter med helt andre Tal af Arbejdere, end vi kender herhjemme —, disse Storbedrifter begyndte i sin Tid som Enkeltmandsforetagender, skabte af stærke, hensynsløse Industriherrer Villie; de gled siden over til at være i Hænderne paa ret snævre Kredse af Rigmænd, der besad mægtige Aktiebeløb, og de staar i Øjeblikket overfor det tredje Led i Udviklingen, idet de ganske bevidst gaar over til dette: at sprede Aktierne ud i de brede Lag i et Omfang, som ingen hverken paa denne eller den anden Side af Atlanterhavet nogen Sinde tidligere har drømt om. Og man tilsigter denne Spredning af Aktierne ikke blot — skønt naturligvis i første Række — til Bedrifternes Arbejdere, men tillige i stort Omfang til Bedrifternes Kunder, til Folk, som ellers ikke regelmæssigt hører med, i hvert Fald ikke i Storaktionærernes Lejr. Det er en Bevægelse, som i Aarene efter Krigen — den begyndte allerede under Krigen — har taget en ganske overordentlig Fart. Man opgjorde i 1913 Antallet af Aktionærer i de Forenede Stater til $7\frac{1}{2}$ Million; i 1923 opgøres Tallet allerede til 14,4 Millioner, hvilket svarer til det halve Antal Familier, der findes i de Forenede Stater, og i de 4 siden da forløbne Aar er Bevægelsen skredet saaledes frem, at Tallet utvivlsomt paa ny er vokset med nogle Millioner. Men ikke blot er selve Antallet af Aktionærer vokset meget stærkt, der er sket en fuldkommen Forskydning i den Del af Aktieudbyttet, som tilfalder de forskellige Folkelag. Endnu i 1916 opgjorde man, at 79 pCt. af Udbyttet i de amerikanske Aktieselskaber tilfaldt Mennesker med over 20 000 Dollars i aarlig Indtægt; i 1922 var dette Tal dalet til 52 pCt. I 1916 opgjordes det, at Folk med 1 000—5 000 Dollars i aarlig Indtægt hævdede alt i alt 2 pCt. af Aktieselskabsudbyttet, men i 1923 hævdede de samme Indtægtsklasser 23 pCt. deraf.

Det er en Forvandling, som i Bund og Grund omskaber Amerikas økonomiske Vilkaar, Ejendomsforholdene i de Forenede